

ปีที่ 17 ฉบับที่ 2 เดือนตุลาคม-ธันวาคม 2563

การเรียบเรียงและการถ่ายทอดทางเดี่ยวฆ้องวงใหญ่เพลงแป๊ะ สามชั้น THE ARRANGEMENT AND TRANSMISSION OF KHONG WONG-YAI SOLO ON PLENG PAE-SAMCHAN

วันที่รับต้นฉบับบทความ: 18 พฤษภาคม 2563

วันที่แก้ไขปรับปรุงบทความ: 10 ตุลาคม 2563

วันที่ตอบรับตีพิมพ์บทความ: 24 ตุลาคม 2563

พรรณระพี บุญเปลี่ยน*

Pranrapee Boonplian

ปราโมทย์ ด้านประดิษฐ์**

Pramote Danpradit

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อเรียบเรียงและถ่ายทอดทางเดี่ยวฆ้องวงใหญ่เพลงแป๊ะ สามชั้น แก่นักศึกษาสาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะ ดังนี้ 1) เพื่อพัฒนาแบบฝึกทักษะทางเดี่ยวฆ้องวงใหญ่เพลงแป๊ะ สามชั้น 2) เพื่อประเมินประสิทธิภาพแบบฝึกทักษะทางเดี่ยวฆ้องวงใหญ่เพลงแป๊ะ สามชั้น และ 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่ร่วมถ่ายทอดทางเดี่ยวฆ้องวงใหญ่เพลงแป๊ะ สามชั้น ผู้วิจัยได้ออกแบบงานวิจัยเป็น 2 ระยะ คือ การวิจัยเชิงสร้างสรรค์ และการวิจัยเชิงทดลอง

ผลการวิจัยพบว่า ทางเดี่ยวฆ้องวงใหญ่เพลงแป๊ะ สามชั้น เรียบเรียงขึ้นจากง่ายไปยากและไม่บรรเลงซ้ำ บันทึกโน้ตในระดับเสียงเพียงออ ความยาว 14 จังหวะ หรือ 28 บรรทัด ถ่ายทอดทางเดี่ยวฆ้องวงใหญ่โดยการสร้างแบบฝึกทักษะ ใช้วิธีการบรรเลง 7 วิธี ได้แก่ 1) เฉี่ยว 2) สะบัด 3) การไขว้มือ 4) การกดหนีบ-หนีบ 5) กระทบคู่ 6) การกวาด และ 7) กรอ การประเมินประสิทธิภาพแบบฝึกทักษะโดยผู้เชี่ยวชาญได้ค่าความสอดคล้อง (IOC) 1.00 และนักศึกษาชั้นปีที่ 1 และ 2 มีทักษะทางเดี่ยวฆ้องวงใหญ่เพลงแป๊ะ สามชั้น ในระดับ 5.29 และ 6.52 ตามลำดับ ความพึงพอใจโดยรวมของนักศึกษาที่ร่วมถ่ายทอดทางเดี่ยวฆ้องวงใหญ่เพลงแป๊ะ สามชั้น อยู่ในระดับ 4.66 แบ่งเป็นด้านการถ่ายทอด 4.68 และด้านแบบฝึกทักษะ 4.64

คำสำคัญ: ทางเดี่ยว, ฆ้องวงใหญ่, เพลงแป๊ะสามชั้น

* อาจารย์ประจำสาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
e-Mail: pranrapee@webmail.npru.ac.th

** อาจารย์ประจำสาขาวิชาดุริยางคศาสตร์ คณะดุริยางคศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
e-Mail: motedan@gmail.com

ABSTRACT

The purposes of this research are to arrange and transmit Khong Wong-Yai Solo on Pleng Pae-Samchan to the students of the Division of Music Education, Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Pathom Rajabhat University. The specific objectives are: 1) to develop a skills practice for Khong Wong-Yai Solo on Pleng Pae-Samchan, and 2) to assess the efficiency of the skills practice, and to explore the satisfaction of learners engaged to transmit Khong Wong-Yai Solo on Pleng Pae-Samchan. The research consists of two phases which are creative and experimental research.

The results indicated that the Khong Wong-Yai Solo on Pleng Pae-Samchan was arranged in a way that starting from easy to difficult and without repetition from the note recording of Piang-Or level with 4 bars or 28 lines in length. The transmission of Khong Wong-Yai Solo employed the creative skills practicing 7 playing techniques including Zhiew, Sabud Kraw, Kwai-mue, Kod-neub-nhub, Kratob-ku, Kward, and Kro. The efficiency was evaluated by experts provided IOC of 1.00. The first and second year students were reported with skills on Khong Wong-Yai Solo on Pleng Pae-Samchan at the levels of 5.29 and 6.52, respectively. The satisfaction of learners engaged to transmit Khong Wong-Yai Solo on Pleng Pae-Samchan was at a level of 4.66 with the satisfaction on transmission at 4.68 and the skills practice at 4.64.

Keywords: solo, Khong Wong-Yai, Pae-Samchan.

บทนำ

เพลงแป๊ะ ในอัตราสามชั้น เป็นเพลงที่พระประดิษฐไพเราะ (มี ดุริยางค์กูร) ได้ประพันธ์ขึ้นพร้อมกับเพลงในชุดสำเนียงจีน ที่ได้จดจำทำนองมาจากมโหรีจีนที่เคยได้ยินหนึ่งในสี่เพลง ได้แก่ จีนแสด อาเอีย ชมสวนสวรรค์ และเพลงแป๊ะ ต่อมาพระประดิษฐไพเราะ (มี ดุริยางค์กูร) ได้นำทำนองที่จดจำมาแต่งขยายจากอัตรา 2 ชั้น เรียกชื่อเพลงว่า แป๊ะปลัด ต่อมาเรียกว่าเพลง แป๊ะ (มนตรี ตราโมท และวิเชียร กุลตัญญ์, 2523, หน้า 397) ด้านเนื้อเพลงมีผู้แต่งประกอบไว้หลายท่าน คำร้องมีลักษณะเป็นไปในความห่วงหาอาลัยในความรัก โดยลักษณะของเพลงแป๊ะมีจุดเด่นที่โลดโผน มีการล้อ และการซ้ำทำนอง ทั้งท่อนที่ 1 และท่อนที่ 2 โดยเฉพาะท่อนที่ 2 มีการซ้ำทำนองในส่วนแรกก่อนการล้อ

ฆ้อง มีความเป็นมาอย่างยาวนานไม่ต่ำกว่า 2,500 ปี มีบทบาทอยู่คู่กับประเพณี พิธีกรรมของผู้ปกครองและชาวบ้าน ฆ้องเป็นเครื่องดำเนินทำนองประเภทเครื่องดี ทำด้วยโลหะประเภทสำริด ทองห้าว ทองมัลล หรือลงหิน ด้วยการผสมทอง ทองแดง สังกะสี หล่อแล้วตีขึ้นรูปตามสูตรเฉพาะ

เช่น ซ้องซัย เป็นซ้องขนาดใหญ่แขวนด้วยคานหรือไม้ค้ำแบบต่าง ๆ ติดด้วยไม้ฉนวนขนาดใหญ่ในโอกาสมงคลของชนชั้นปกครอง รองลงมาคือ ซ้องโหม่ง ใช้ตีบอกเวลา ซ้องโหม่งขนาดเล็กใช้ตีประกอบในวงดนตรี ส่วนซ้องวงใหญ่ ประกอบด้วย ลูกซ้อง จำนวน 16 ใบ เป็นซ้องทรงขนาดเล็กวงกลมมีส่วนนูนขึ้นมาไว้เป็นจุดตีเรียกว่า ปุ่ม ด้านล่างติดตะกั่วผสมสำหรับถ่วงเสียง ต่อด้วย ฉัตรนอนเป็นแผ่นรอบและจุ่มลง ฉัตรนอนช่วยเป็นกล่องเสียง และเจาะ 4 รู สำหรับร้อยเชือกหนังใช้แขวนบนร้านซ้องที่ทำด้วยหวาย ลูกซ้องเสียงสูงอยู่ด้านขวา (นิกร จันทศร, 2540, หน้า 9)

เดี่ยว เป็นวิธีการบรรเลงตามความประสงค์ของผู้บรรเลง 3 ประการ คือ เพื่ออวดทางหรือทำนองพิเศษของเครื่องดนตรีนั้น ๆ เพื่ออวดความแม่นยำ และเพื่ออวดฝีมือของผู้บรรเลงโดยใช้เครื่องทำนองขึ้นเดี่ยวไม่นับรวมเครื่องกำกับจังหวะ บทเพลงที่ควรนำมาเป็นทางเดี่ยวควรมีลักษณะโอดพันหรือมีวิธีการบรรเลงเพลงโลดโผนตามสมควรแก่เครื่องดนตรี (บุญธรรม ตราโมท, 2545, หน้า 72-73) นอกจากนี้ การบรรเลงเดี่ยวช่วยทำให้ผู้บรรเลงได้ฝึกหัด ท่องจำ ฝึกฝน รักษาจิตใจให้มีความมั่นคง กล่าวคือ การบรรเลงเดี่ยวมีความสำคัญคือ ทำให้เกิดพัฒนาการทางดนตรี ทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ ทำให้เกิดความแตกต่าง บทเพลงที่เหมาะสมสำหรับนำมาประพันธ์ทางเดี่ยวควรเป็นเพลงที่ครูแต่งขึ้นเป็นทางพิเศษสำหรับบรรเลงเฉพาะเครื่องดนตรี ใช้บรรเลงในโอกาสพิเศษเพื่อเป็นการแสดงภูมิปัญญาของผู้คิดทางดนตรีให้เหมาะสมกับชนิดของเครื่องดนตรี และแสดงไหวพริบปฏิภาณ ฝีมือ และความแม่นยำของผู้บรรเลง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546, หน้า 109)

การวิจัยนี้เป็นการเรียบเรียงทางเดี่ยวเพลงแป๊ะ สามชั้น โดยใช้ซ้องวงใหญ่เป็นเครื่องดนตรีดำเนินทำนองบรรเลงทางเดี่ยวที่เรียบเรียงขึ้น โดยใช้หลักการประพันธ์หรือเรียบเรียงดนตรีไทยโดยเฉพาะทางเดี่ยว ซึ่งเป็นการเรียบเรียงระดับสูง แล้วต่อยอดด้วยการวิจัยเชิงทดลองโดยการพัฒนาแบบฝึกทักษะสำหรับการสอนปฏิบัติเพลงเดี่ยว โดยคาดหวังว่าแนวทางการเรียบเรียงและต้นแบบการพัฒนาแบบฝึกทักษะจะเป็นต้นแบบในการพัฒนาบทเพลงและเครื่องมืออื่น ๆ ในการส่งเสริมการเรียนรู้และปฏิบัติการดนตรีไทยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อเรียบเรียงและถ่ายทอดทางเดี่ยวซ้องวงใหญ่เพลงแป๊ะ สามชั้น แก่นักศึกษาศาสาวิชาดนตรีศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะดังนี้

1. เพื่อพัฒนาแบบฝึกทักษะทางเดี่ยวซ้องวงใหญ่เพลงแป๊ะ สามชั้น
2. เพื่อประเมินประสิทธิภาพแบบฝึกทักษะทางเดี่ยวซ้องวงใหญ่เพลงแป๊ะ สามชั้น
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่ร่วมถ่ายทอดทางเดี่ยวซ้องวงใหญ่เพลงแป๊ะ สามชั้น

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยออกแบบงานวิจัยเป็น 2 ระยะ คือ การวิจัยเชิงสร้างสรรค์ และการวิจัยเชิงทดลอง

ระยะที่ 1 การวิจัยเชิงสร้างสรรค์ (research and creative: R & C) เป็นการเรียบเรียงทางเดี่ยวห้องวงใหญ่ มีการรวบรวมข้อมูลโดยการศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์ทางเดี่ยวห้องวงใหญ่และเพลงแป๊ะ สามชั้น และการสัมภาษณ์ผู้รู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อพิจารณาทางเดี่ยวห้องวงใหญ่จากที่เคยมี รวมทั้งแนวคิดตามชนบประเพณีของการสร้างสรรค์ทางเดี่ยว จากนั้นนำไปพัฒนาแนวความคิดการสร้างสรรค์ สร้างผลงาน และตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ

ระยะที่ 2 การวิจัยเพื่อพัฒนา (research and development: R & D) โดยการสร้างแบบฝึกทักษะทางเดี่ยวห้องวงใหญ่เพลงแป๊ะ สามชั้น ประเมินประสิทธิภาพโดยผู้เชี่ยวชาญและทดลอง (experimental-posttest-only) ใช้กับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 และชั้นปีที่ 2

ผลการวิจัย

1. การพัฒนาแบบฝึกทักษะทางเดี่ยวห้องวงใหญ่เพลงแป๊ะ สามชั้น

ทางเดี่ยวห้องวงใหญ่เพลงแป๊ะ สามชั้น ผู้วิจัยเรียบเรียงขึ้นจากง่ายไปยาก โดยการไม่บรรเลงซ้ำ บันทึกลงโน้ตในระดับเสียงเพียงออ ความยาว 14 จังหวะ หรือ 28 บรรทัด

ด้านโครงสร้าง เพลงแป๊ะ สามชั้น มีโครงสร้าง 2 ท่อน คือ 1) หน้าทับปรบไก่ ท่อนที่หนึ่ง มี 3 จังหวะหน้าทับ เที้ยวแรก 6 บรรทัด เที้ยวกลับ 6 บรรทัด และท่อน 2 แบ่งเป็น 2 ส่วน โดยส่วนต้นมีความยาว 2 จังหวะหน้าทับ บรรเลงกลับต้น รวม 8 บรรทัด และ 2) ส่วนท้าย เป็นทำนอง ลูกล่อลูกขัดอีก 4 จังหวะ 8 บรรทัด รวมท่อน 1 และท่อน 2 เป็น 28 บรรทัด

ด้านกลวิธีการบรรเลง ผู้สร้างสรรค์ได้ดำเนินการเรียบเรียงโดยใช้กลวิธีการบรรเลงทางเดี่ยว ลักษณะต่าง ๆ ได้แก่

1) เชี่ยว [2(5-6), 4(3, 5, 7), 5(1), 7(1, 3, 5, 7), 8(2-8), 13(3, 5), 11(1, 5-8), 12(3), 13(3, 5), 14(1, 3), 16(2, 6, 8), 20(2), 21(1)]

2) การสะบัด [1(1, 3), 2(3, 4, 7), 3(1-5), 4(1-2), 6(1, 5), 12(1, 2), 13(1), 15(4), 16(4-5), 22(1), 28(1, 5)]

3) การไขว้มือ [7(2, 4), 11(6-8), 17(3, 6), 20(3-8), 21(5, 7), 22(5, 7), 23(5, 7), 24(5, 7), 25(3, 7), 26(3, 7)]

4) การกดหนีบ-หนีบ [3(5-8), 4(3-8), 5(1-8), 6(1-8), 11(2-4), 15(6, 8), 28(1-4, 6)]

5) กระทบคู่ [1(2, 4, 8), 2(4), 18(1-8), 19(1-8), 28(8)]

6) การกวาด [15(1, 3, 5, 7), 27(1-8)]

7) กรอ [1(6), 2(1, 2, 6)]

แนวการบรรเลงที่เร็วขึ้น มีทำนองพิเศษในลักษณะฝากตรงบรรทัดที่ 5 โดยใช้เทคนิคการสับด-เฉียว การไขว้มือ การกดหนีบ-หนีบ มากกว่าเทคนิคอื่น ๆ ทั้งนี้เทคนิคการสับด-เฉียว มักใช้ในห้องเลขคี่เป็นส่วนใหญ่ การไขว้มือ นิยมบรรเลงเป็นช่วง ๆ ใช้แทนการรับการล้อในลักษณะต่าง ๆ และใช้ในโอกาสการย้อนหรือเพื่อยกกลับของการบรรเลง ส่วนการกวาด ใช้เพื่อยื่นเสียงสั้นและยาว นิยมแทนลูกขัด ล้อ ตามความสอดคล้องของมือหรือทางที่จะดำเนินต่อไป ส่วนการกรอ นิยมใช้ในช่วงต้นของเพลงเช่นเดียวกับการกระทบคู่ แต่การกระทบคู่อาจมีในช่วงอื่นด้วย นอกจากกลวิธีที่ระบุชื่อตั้งอธิบายแล้ว ยังมีกลวิธีอื่น ๆ ที่มีได้ระบุชื่อแทรกอยู่อันเป็นภูมิปัญญาของยอดศิลปินไทยที่ได้ตกทอดมา

การสร้างสรรคทางเดี่ยวฆ้องวงใหญ่เพลงแป๊ะ สามชั้น เป็นการบรรเลงพัฒนาทักษะระดับต้นถึงระดับกลาง เรียบเรียงโดยกลวิธีจากง่ายไปยาก 7 กลวิธี และทำนองพิเศษอีกจำนวนหนึ่งที่สอดคล้องทั้งเสียงลูกตกและลีลาทำนองทางเดี่ยว การฝึกซ้อมจนจับใจเท่านั้นที่จะเป็นการพัฒนาทักษะให้สูงขึ้นได้ ผู้เรียนจึงจำเป็นต้องฝึกซ้อมพร้อมรับคำแนะนำจากผู้รู้ จึงจะสามารถพัฒนาทักษะให้สูงขึ้นต่อไปได้

การสร้างแบบฝึกทักษะทางเดี่ยวฆ้องวงใหญ่เพลงแป๊ะ สามชั้น สร้างขึ้นจากแนวคิดเรื่องระดับทักษะจากง่ายไปยากและลีลาที่โดดเด่น 2 ประการ คือ 1) การคัดทำนองหรือกลวิธีบรรเลงที่พบบ่อย ง่ายถึงยากตามลำดับกับทำนองที่ไม่ซ้ำ และ 2) พิจารณาเลือกกระดบความยากง่าย จัดลำดับจากง่ายไปยากตามลีลาทำนองที่พบในแต่ละท่อน

แบบฝึกทักษะทางเดี่ยวฆ้องวงใหญ่ มีจำนวนแบบฝึก 10 ข้อ ลำดับจากง่ายไปยาก ในข้อ 1-9 มีความสอดคล้องกับระดับกลวิธีการบรรเลงทั้ง 7 ลำดับ ส่วนแบบฝึกข้อที่ 10 เปลี่ยนเป็นการฝึกกำลังเพิ่มเติมตามข้อแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญ เพื่อพัฒนาผู้เรียนที่ยังขาดการฝึกด้านกำลัง

2. การประเมินประสิทธิภาพแบบฝึกทักษะทางเดี่ยวฆ้องวงใหญ่เพลงแป๊ะ สามชั้น

ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ได้ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา รายละเอียดของข้อคำถาม ความเหมาะสมของโครงสร้างและด้านอื่น ๆ ของแบบฝึกทักษะทางเดี่ยวฆ้องวงใหญ่เพลงแป๊ะ สามชั้น ได้ค่าความสอดคล้อง (IOC) 1.00 ค่าประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E1/E2) เท่ากับ 70.00/88.50 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ประสิทธิภาพที่ผู้วิจัยกำหนด 80/80

ผลการทดลองใช้แบบฝึกทักษะทางเดี่ยวฆ้องวงใหญ่เพลงแป๊ะ สามชั้น นักศึกษาเอกเครื่องตีไทยชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม จำนวน 7 คน เมื่อประเมินระดับทักษะของผู้เรียนโดยใช้แบบประเมินที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น พบว่านักศึกษาทั้ง 7 คน มีทักษะการบรรเลงเดี่ยวอยู่ในระดับเฉลี่ย 5.29 กล่าวคือ นักศึกษาสามารถบรรเลงทางเดี่ยวได้แต่ต้องฝึกฝนเพิ่มเติมให้มากขึ้น โดยเฉพาะทักษะขั้นที่ 4 ถึง 9 หรือทักษะการสับด-เฉียว การกดหนีบ-หนีบ การกระทบคู่ การไขว้มือ การกวาด

และแนวการบรรเลง เป็นธรรมดาที่นักศึกษาได้คะแนนประเมินต่ำ เนื่องจากทดลองถ่ายทอดเพียง 4 ครั้ง และประเมินทันที ดังนั้นแบบฝึกทักษะสามารถนำไปใช้สอนได้ แต่ต้องมีการฝึกฝนประกอบเพิ่มอย่างใกล้ชิด

ผลการทดลองใช้แบบฝึกทักษะทางเดี่ยวฆ้องวงใหญ่เพลงแป๊ะ สามชั้น นักศึกษาเอกเครื่องตีไทย ชั้นปีที่ 2 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม จำนวน 9 คน มีเครื่องมือเอกฆ้องวงใหญ่ 4 คน เมื่อประเมินระดับทักษะของผู้เรียนโดยใช้แบบประเมินที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น พบว่านักศึกษาทั้ง 9 คน มีทักษะการบรรเลงเดี่ยวอยู่ในระดับเฉลี่ย 6.52 กล่าวคือ นักศึกษาสามารถบรรเลงทางเดี่ยวได้แต่ต้องฝึกฝนเพิ่มเติมมากขึ้น โดยเฉพาะทักษะขั้นที่ 5 ถึง 9 หรือทักษะการสะบัด-เฉียว การไขว้มือ การกวาด และแนวการบรรเลง

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากผู้วิจัยได้ทดลองถ่ายทอดเพียง 4 ครั้ง และประเมินทันที ดังนั้นในทางปฏิบัติควรเพิ่มเวลาให้นักศึกษาฝึกซ้อมเพิ่มขึ้น โดยมีความแตกต่างที่เห็นได้ชัดเจนคือ ระดับทักษะพื้นฐานของนักศึกษาชั้นปีที่ 2 ดีกว่าชั้นปีที่ 1 ในเรื่องการกดหนีบ-หนีบ และการกระทบคู่

3. ความพึงพอใจของผู้เรียนที่ร่วมถ่ายทอดทางเดี่ยวฆ้องวงใหญ่เพลงแป๊ะ สามชั้น

ผู้วิจัยได้ประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาต่อแบบฝึกทักษะทางเดี่ยวฆ้องวงใหญ่เพลงแป๊ะ สามชั้น พบว่านักศึกษามีความพึงพอใจทั้งด้านการถ่ายทอดและด้านแบบฝึกทักษะเฉลี่ยในระดับ 4.66 โดยด้านการถ่ายทอดมีผลประเมินเฉลี่ย 4.68 นักศึกษามีความพึงพอใจมากที่สุด ในหัวข้อการเรียนรู้ด้วยแบบฝึกทักษะการถ่ายทอดเพลงเดี่ยวฆ้องวงใหญ่ ทำให้ผู้เรียนเข้าใจและปฏิบัติตามวิธีเดี่ยวได้ (4.75) ด้านแบบฝึกทักษะมีผลประเมินเฉลี่ย 4.64 โดยนักศึกษามีความพึงพอใจมากที่สุดในหัวข้อแบบฝึกทักษะการถ่ายทอดเพลงเดี่ยวฆ้องวงใหญ่ ทำให้ทราบความก้าวหน้าในการเรียนของผู้เรียน และมีความพอใจในการเรียนรู้ด้วยแบบฝึกทักษะการถ่ายทอดเพลงเดี่ยวฆ้องวงใหญ่ (4.81)

อภิปรายผล

1. การเรียบเรียงทางเดี่ยวฆ้องวงใหญ่เพลงแป๊ะ สามชั้น มีโครงสร้างเพลง 2 ท่อน โดยใช้หน้าทับปรบไก่ ท่อนที่หนึ่งมี 3 จังหวะ ท่อน 2 ส่วนต้นมีความยาว 2 จังหวะ หน้าทับกลับต้น ส่วนท้ายเป็นทำนองลูกล่อลูกชดอีก 4 จังหวะ หรือ 28 บรรทัด โดยการไม่บรรเลงซ้ำ บันทึกโน้ตในระดับเสียงเพียงออ ดังนั้น ลักษณะโครงสร้างเพลงแป๊ะ สามชั้น ที่ผู้วิจัยเรียบเรียงขึ้นใหม่มีความแตกต่างจากโครงสร้างของเพลงแป๊ะเดิม ณรงค์ชัย ปิฎกธวัช (2557) ได้อธิบายโครงสร้างของเพลงแป๊ะไว้ว่าเป็นเพลงประเภทหน้าทับปรบไก่ มี 2 ท่อน ท่อน 1 มี 3 จังหวะ ท่อน 2 มี 2 จังหวะ มีสร้อยทำนองต่อท้ายอีก 4 จังหวะ ซึ่งสอดคล้องกับ สุรศักดิ์ จำนงสาร (2541) ที่อธิบายโครงสร้างของเพลงแป๊ะว่า เป็นเพลงหน้าทับปรบไก่ หน้าทับท่อนที่ 1 มี 3 จังหวะ ส่วนท่อนที่ 2 แบ่งเป็น 2 ส่วน ส่วนต้นกับ

ส่วนปลาย บางครั้งเรียกส่วนท้ายว่า “สร้อย” ส่วนต้นมีความยาว 2 จังหวะ หน้าทับกลับต้น ส่วนท้ายเป็นทำนองลูกล้อลูกขัดอีก 4 จังหวะ ไม่กลับต้น แต่มีซ้ำในจังหวะหน้าทับแรกของส่วนท้าย

การสร้างสรรคตามแนวคิดจารีตนิยมของดนตรีไทย ผู้วิจัยใช้การบรรเลงทางเดี่ยวลักษณะต่าง ๆ จากง่ายไปยาก ได้แก่ 1) การเดี่ยว 2) การสะบัด 3) การไขว้มือ 4) การกดหนีบ-หนีบ 5) กระพริบ 6) การกวาด และ 7) แนวการบรรเลงที่เร็ว สอดคล้องกับแนวคิดของ ดุษฎี มีป้อม (2544) ที่ว่าการสร้างเพลงเดี่ยวมิได้หมายความว่า เป็นการสร้างเพลงที่อยู่ในขั้นดีที่สุด ยากที่สุด หรือลึกลับซับซ้อนที่สุด เพลงเดี่ยวเป็นเพลงที่อยู่บนพื้นฐานของความเป็นเพลงดนตรีทั่วไปคือ ฟังเข้าใจง่าย มีความไพเราะ มีความแปลกน่าฟัง ทำให้เกิดความรู้สึกว่าฟังแล้วยากฟังอีก เพลงเดี่ยวเป็นเพลงที่จะต้องแสดงฝีมือของผู้บรรเลง และผู้ประพันธ์บทเพลงจำเป็นต้องรู้หลักการแต่งเพลงเดี่ยวเป็นอย่างมาก บทเพลงที่มีลักษณะเป็นเพลงเดี่ยวมี 2 ประเภท คือ ประเภทที่มีลูกล้อลูกขัด และประเภทที่มีลูกเล่นมาก จึงทำให้ผู้ประพันธ์ต้องแสดงความสามารถว่าใครจะประดิษฐ์ได้ไพเราะลึกซึ้งมากกว่ากัน เอกลักษณะของเพลงจึงขึ้นอยู่กับจุดประสงค์ของผู้ประพันธ์ ซึ่งโดยทั่วไปมีอยู่ 3 ลักษณะ ได้แก่ 1) การประพันธ์ขึ้นเป็นทางพิเศษสำหรับบรรเลงเฉพาะเครื่องดนตรีประเภทใดำเนินทำนอง โดยอาจบรรเลงตลอดทั้งเพลงหรือแทรกอยู่ส่วนใดส่วนหนึ่ง และอาจมีเครื่องกำกับจังหวะบรรเลงกำกับร่วมไปด้วย 2) บรรเลงในโอกาสพิเศษ และ 3) แสดงความสามารถ ไหวพริบปฏิภาณ และความแม่นยำของผู้ปฏิบัติ (สุรัตน์ชัย สิริรัตนชัยกุล, 2549, หน้า 36)

2. แนวทางการประเมินประสิทธิภาพแบบฝึกทักษะทางเดี่ยวฆ้องวงใหญ่ ผู้วิจัยใช้วิธีการประเมินแบบฝึกทักษะการบรรเลงทางเดี่ยวฆ้องวงใหญ่เพลงแป๊ะ สามชั้น โดยใช้ผู้เชี่ยวชาญในการพิจารณาค่าความสอดคล้อง (IOC) สอดคล้องกับ Zhukov (2009) ที่พัฒนาเนื้อหาสาระของแบบฝึกทักษะโดยใช้ผู้เชี่ยวชาญในสาขาเป็นผู้พิจารณาร่วมกับการประเมินตามสภาพจริง (authentic assessment) ซึ่งเป็นวิธีการประเมินที่เหมาะสมกับการวัดทางทักษะปฏิบัติ เพื่อจะได้รู้ถึงความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียน เพราะเป็นการประเมินเชิงประจักษ์ ครูควรอธิบายแนวทางในการประเมิน การให้คะแนน หรือเกณฑ์การให้คะแนน (rubrics) ก่อนแล้วแจ้งให้ผู้เรียนได้รับทราบ เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจในงานที่ได้รับการประเมิน Hickey (1999) ได้เสนอรายงานวิจัยโดยใช้การประเมินรูบริกสำหรับการประพันธ์ดนตรี ซึ่งแบบประเมินรูบริกทำการประเมินที่เป็นรูปธรรม และในขณะเดียวกันก็ให้ข้อเสนอแนะโดยละเอียดแก่นักเรียนและทักษะในการวิจารณ์เสียง อย่างไรก็ตาม การฝึกซ้อมเพื่อกระตุ้นให้ครูดนตรีหาแนวทางใหม่ ๆ สำหรับส่งเสริมให้ผู้เรียนเริ่มเรียนรู้จากเครื่องมือที่ชอบก่อน การปฏิบัติตามคำแนะนำของครู ทำให้ได้ผลลัพธ์ที่ดีกว่าปฏิบัติอย่างไม่มีแนวทาง โดยกิจกรรมดนตรีมีคุณค่าทางการศึกษา ช่วยสร้างแรงบันดาลใจอย่างมาก ดังนั้นการฝึกฝนบ่อยครั้งอย่างถูกวิธีย่อมส่งผลต่อการพัฒนาทักษะในเชิงพัฒนา (Zhukov, 2009)

3. ผลการพัฒนาแบบฝึกทักษะทางเดี่ยวฆ้องวงใหญ่เพลงแป๊ะ สามชั้น จำนวนแบบฝึก 10 ข้อ เรียงลำดับจากง่ายไปยาก ข้อที่ 1-9 มีความสอดคล้องกับระดับกลวิธีทั้ง 7 วิธี ส่วนแบบฝึกข้อที่ 10 เปลี่ยนแบบฝึกกลวิธีเป็นการฝึกกำลัง แบบฝึกทักษะช่วยย่อประสบการณ์ สร้างความคุ้นเคย ช่วยฝึกกลวิธีที่ไม่คุ้นเคยหรือยากก่อนพบกับการถ่ายทอดทางเดี่ยวในฉบับเต็ม และยังมีการเก็บคะแนนย่อย ช่วยเป็นแรงดึงดูดและเป็นการบังคับซ้อมสอไปในตัว สอดคล้องกับแนวทางการถ่ายทอดของ อาจารย์ประสทธิ ถาวร ซึ่งต้องเน้นทั้งทฤษฎีและปฏิบัติควบคู่กับการปรับวงและการสอนแบบโบราณ ยึดการสอนตามความสามารถของผู้เรียน ซึ่งทางเดี่ยวฆ้องวงใหญ่ที่เรียบเรียงมานั้นก็สามารถปรับให้ใกล้เคียงกับความสามารถของผู้เรียนได้ (อุทัย ศาสตรา, 2553, หน้า ง) และจากการศึกษาวิธีการถ่ายทอดดนตรีไทยในบ้านดนตรีไทยผู้ใหญ่ถาวร แสงจิต ของ นิพนธ์ กล้ากล่อมจิตร (2556) โดยแนวทางการถ่ายทอดทางเดี่ยวนั้นผสมผสานทางบ้านและทางโรงเรียนเข้าด้วยกัน ปรับให้เหมาะกับ ผู้เรียนใน Generation Z โดยใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ในการบันทึกและรายงานการฝึกซ้อม การให้คำแนะนำ ตลอดจนทีมผู้สอนที่เอาใจใส่

ดังนั้น แบบฝึกทักษะทางเดี่ยวฆ้องวงใหญ่จึงเป็นสื่อการเรียนรู้ที่ช่วยเสริมการพัฒนาทักษะ การบรรเลงทางเดี่ยวฆ้องวงใหญ่ให้แก่ผู้เรียนได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับ วรสุตา บุญไวยโรจน์ (2536) ที่อธิบายว่าแบบฝึกทักษะเป็นสื่อการสอนที่จัดทำขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษา ทำความเข้าใจ และฝึกฝน จนเกิดแนวคิดที่ถูกต้อง และเกิดทักษะในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง และเป็นเครื่องช่วยบ่งชี้ให้ครูทราบว่า ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในบทเรียน และสามารถนำความรู้ที่ไปใช้ได้มากน้อยเพียงใด ผู้เรียน มีจุดเด่นที่ควรส่งเสริมหรือมีจุดด้อยที่ต้องปรับปรุงแก้ไขตรงไหน อย่างไรก็ตาม การสร้างแบบฝึกทักษะ ควรยึดหลักให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองตามศักยภาพของแต่ละบุคคล มีลักษณะเป็นแบบฝึกที่มี กิจกรรมให้นักเรียนทำ โดยมีการทบทวนสิ่งที่เรียนผ่านมาแล้วจากบทเรียนให้เกิดความเข้าใจและ เป็นการฝึกทักษะ และแก้ไขในจุดบกพร่อง เพื่อให้ให้นักเรียนได้มีความสามารถและศักยภาพยิ่งขึ้นเข้าใจ บทเรียนดีขึ้น (อกนิษฐ์ กรไกร, 2549, หน้า 17)

ข้อเสนอแนะ

1. ในการสร้างสรรค์หรือการวิจัยครั้งต่อไป ผู้วิจัยเห็นว่าทางเดี่ยวเป็นการสร้างสรรค์ได้ตาม ความสามารถของผู้สร้างสรรค์หรือเรียบเรียงขึ้น โดยเลือกบทเพลงและเครื่องมือที่เหมาะสมและ ยังสามารถนำไปใช้กับเพลงและเครื่องมืออื่น ๆ ได้อีกด้วย
2. กระบวนการพัฒนาแบบฝึกทักษะ เป็นการวิจัยเชิงพัฒนาที่ผสมผสานการวิจัยเชิงปฏิบัติ แบบมีส่วนร่วมเข้าด้วยกัน จึงควรใช้สถานศึกษาหรือห้องเรียนของตนเองทดลองหรือถ่ายทอดบทเพลง ผ่านผู้สอนประจำรายวิชาจริงจะเหมาะสมกว่า

บรรณานุกรม

- กิตติ กิตติศัพท์. (2547). การประเมินตามสภาพจริง. *วารสารโรงเรียนนายเรือ*, 4(4), หน้า 8-18.
- ณรงค์ชัย ปิฎกักรัตน์. (2557). *สารานุกรมเพลงไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ดนตรีไทยมรดกแห่งสุนทรีศาสตร์ (ออนไลน์). (2553). เข้าถึงได้จาก: <https://thaimusicamp.wordpress.com/tag/%E0%B9%80%E0%B8%9E%E0%B8%A5%E0%B8%87%E0%B9%80%E0%B8%94%E0%B8%B5%E0%B9%88%E0%B8%A2%E0%B8%A7/?fbclid=IwAR1qeC1IZvPiQ29TVQclfUtNF7znMtTTa7hzmU6vigZj65Po3p9QhseVCDc> [2563, 5 พฤษภาคม].
- ดุขฎิ มีป้อม. (2544). *การศึกษาลักษณะทางเดี่ยวระนาดทุ้มเพลงพญาโคกของครูฟุ่ม บาปุยะวาทย์*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- นิกร จันทศร. (2540). *ศึกษาเพลงเดี่ยวกราวในทางฆ้องวงใหญ่*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยดุริยางควิทยา, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นิพนธ์ กล้ากลมจิตร. (2556). *การศึกษาวิธีการถ่ายทอดดนตรีไทยในระบบโรงเรียนและบ้านดนตรีไทย*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาดนตรีศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญธรรม ตราโมท. (2545). *คำบรรยายวิชาดุริยางคศาสตร์ กรมศิลปากร*. กรุงเทพฯ: ชวนพิมพ์.
- พิชิต ชัยเสรี. (2561). *พระประดิษฐ์ไพเราะ (มี ดุริยางกูร)* (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://mulinet3.li.mahidol.ac.th/elib/cgi-bin/opacexe.exe?op=dig&lang=0&db=MUSIC&pat=code&cat=aut&skin=u&lpp=16&catop=&scid=zzz&ref=A:@628&nx=1> [2562, 25 กันยายน].
- มนตรี ตราโมท และวิเชียร กุลตัญท์. (2523). *ฟังและเข้าใจเพลงไทย*. กรุงเทพฯ: ไทยเชม.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์.
- วรสุตา บุญยไวยโรจน์. (2536). *การพัฒนาทักษะทางคณิตศาสตร์ในระดับประถมศึกษา เรื่องน่ารู้สำหรับครูคณิตศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สุรศักดิ์ จำนงสาร. (2541). *การศึกษาทางระนาดเอกเพลงแป๊ะ 3 ชั้น*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยดุริยางควิทยา, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุรัตน์ชัย สิริรัตนชัยกุล. (2549). *วิเคราะห์เดี่ยวระนาดทุ้มเพลงสารถี 3 ชั้น ทางครูสมภพ ขำประเสริฐ*. วิทยานิพนธ์ศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาดุริยางค์ไทย, บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อกนิษฐ์ กรไกร. (2549). *การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้กายยानी 11 ด้วยแบบฝึกทักษะ
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนด้วยกลุ่มร่วมมือแบบ Co-op Co-op และแบบเดี่ยว.*
การศึกษาค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอนฯ, บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

อุทัย ศาสตรา. (2553). *การศึกษากระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงระนาดเอกของครูประสิทธิ์
ถาวร ศิลปินแห่งชาติ.* วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาดนตรีศึกษา, บัณฑิต
วิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Hickey, Maud. (1999). Assessment rubrics for music composition: Rubrics make
evaluations concrete and objective, while providing students with detailed
feedback and the skills to become sensitive music critics. *Music Educators
Journal*, 85(4), pp. 26-52.

Zhukov, Katie. (2009). Effective practicing: A research perspective. *Australian Journal
of Music Education*, 1, pp. 3-12.